

Phật (1)

Kalama tri ân bạn ldmhangir ghi chép.

[18/03/2026 - 04:28 - ldmhangir]

Phật là gì? Phật là người hiểu mọi thứ chỉ là do duyên mà có. Cái hiểu đó ở đâu ra? Nhờ vào 3 nguồn sau đây mà hiểu được các nguyên tắc vũ trụ:

- Văn: Học từ người khác.
- Tư: Khả năng tiêu hóa của bản thân (tiêu hóa nội tâm).
- Tu: Có được từ sự thực chứng.

Nhờ 3 nguồn trên, Phật hiểu được:

1. Muôn loài là do duyên mà có.
2. Thế giới này là quần quanh trong hai thứ khổ: Khổ cảm giác và Khổ bản chất.
3. Cái gọi là chúng sinh chỉ là các cấu trúc hồn và xác. Tùy trình độ mà cấu trúc ấy ra sao (có đũa thì 14 - bất thiện, đũa thì 25 - thiện...).
4. Làm ác là phải khổ, và làm thiện thì được sướng. Nhưng cao nhất vẫn là hành thiện để hướng đến quả vị chấm dứt thiện ác (không còn chỗ để tái sinh).

Chúng sanh gồm có các hạng sau đây:

1. Chỉ quan tâm 4 điều: Thích, Ghét, Buồn, Vui.
2. Biết quan tâm đến cái gì là thiện ác, với mục đích trốn khổ tìm vui.
3. Cũng hành thiện tránh ác nhưng cầu quả giải thoát. Vì vị ấy biết rằng điều ác dẫn đến sa đọa, và điều lành dẫn đến các cõi vui (nhưng mãn thọ cũng trở về chỗ thấp nhất). Phải là một bậc Thánh, dầu luôn hành thiện lánh ác nhưng không còn chỗ để tái sinh.
4. Bồ Tát - đã đề cập ở phần trên. Trước khi thành Phật, còn mang thân phàm phu thì các vị Bồ Tát đều biết được những điều vừa nói. Nhưng chỉ là cái biết tương đối của phàm phu.

Theo kinh điển Pali, những ai có lòng cầu giải thoát đều được gọi chung là Bồ Tát, với 3 hạng như sau:

1. Chánh Đẳng Chánh Giác (hay Toàn Giác): Huân tập tất cả hạnh lành để đến lúc nào đó tự mình chứng ngộ rốt ráo, rồi đem dạy cho người hữu duyên.
2. Phật Độc Giác (hay Duyên Giác / Bích Chi Phật): Cũng là người cầu giải thoát, cũng muốn tự mình chứng Thánh nhưng không muốn tế độ bất cứ đệ tử nào.
3. Thinh Văn Giác: Cũng có lòng cầu giải thoát, cũng huân tập công đức, nhưng phải chờ đợi sự khai thị từ một Đức Phật Toàn Giác nào đó mà mình hữu duyên.

Cả 3 hạng trên khi đã chứng đạo đều được gọi là Phật. Cụ thể là: Phật Thinh Văn, Phật Độc Giác, hay Phật Toàn Giác. Vì chữ Phật (Buddha) có hai hàm nghĩa: Thức giác và Hiểu biết. Thức giác có nghĩa là: Không tiếp tục giấc ngủ ngộ nhận của phàm phu xưa nay. Hiểu biết ở đây là nhận thức được 4 vấn đề:

1. Mọi hiện hữu là khổ.
2. Thích thứ gì cũng là thích trong khổ và đau tư thêm khổ khác.
3. Muốn hết khổ thì sự ham thích phải vắng mặt.
4. Luôn sống và hành động với 3 nhận thức trên đây chính là con đường thoát khổ. Cả 3 hạng Phật đều phải là người thức giác và hiểu biết theo định nghĩa này.

Ví dụ về sự "Thức giác":

- Tại sao gọi là giấc ngủ? Tôi nhắc lại câu chuyện ở bên chuồng sư tử: Buổi sáng sớm có một cặp nam nữ thiệt đẹp bung một cái mâm điểm tâm gồm có trứng, thịt, sữa, bánh mì, trái cây, yaourt bung vào chuồng sư tử. Sư tử nó thích cái nào? Thích cái người bung! Nhưng mà nếu người con gái đó bung vào cho thằng con trai kia thì thằng con trai thích ai? Thích con người bung.

- Tùy vào cái cảnh giới tái sinh, tùy vào cái chủng loại mình góp mặt mà cái thích của người ta không giống nhau. Các vị tướng tượng nguyên một cái miếng thịt máu me lòng thông, con sư tử nó thích hơn là nguyên một cái mâm yến. Rồi trong đó để cái Rolex vàng nữa, thì các vị nghĩ con sư tử nó lấy Rolex nó đeo đâu?

- Giác ngộ của phàm phu là gì? Tùy vào cảnh giới mình có mặt, anh thích cái gì. Cho nên hôm nay bà con thấy mình giàu, mình đẹp, mình trẻ, mình trí thức bà con tưởng mình ngon. Chứ thật ra một người khách quan nhìn vào thấy mình vô minh lắm. Bởi vì cái mà đàn bà thích, đàn ông không có thích. Cái mà phụ nữ châu Phi thích, phụ nữ Nhật Bản họ không có thích. Mà cái mà phụ nữ Nhật Bản thích thì phụ nữ Campuchia họ không có thích.

- Các vị biết pha trà kiểu Nhật không? Ngồi xếp hai cái gót để vô cái mông, rồi quạt quạt rồi lấy cái đồ đánh lên rồi rót mặc kimono khúm núm... Người Miên nó không có thích. Thăng Miên nó lấy trà nó bỏ vô ấm nó lắc lắc nó đập đá bỏ vô nó uống à. Chứ còn cái thứ quỳ gối mà đánh đánh là nó thấy đánh lẫn nào chưa? Trời ơi nhìn tôi ghét luôn á. Tôi nhìn mà tôi ghét uống trà từ lúc tôi nhìn người Nhật pha trà đó.

=> Cho nên tùy thuộc vào cảnh giới tái sinh, khuynh hướng tâm lý và môi trường sống mà hôm nay chúng ta thích cái gì và ghét cái gì. Có một điều không nhận ra cái đó, cho nên chúng ta thấy những cái mình thích nó có một giá trị tuyệt đối. Chứ thật ra tất cả rất là tạm bợ và giá trị nó rất là tương đối và mặc định.

- Có bà vợ xài chai Chanel số 5 mùi rất dai, ông chồng chịu không nổi vì ông làm nghề dạy thú xiếc (thú phải ngửi mùi thật của người dạy). Ông chồng mua chai nước hoa đắt tiền tặng vợ vào sinh nhật, dặn "chiều anh một lần đi", nhưng rồi mùi nước hoa làm con cọp trong chuồng thú nổi điên, 'xử' luôn ông chồng. Câu chuyện cho thấy cùng một mùi hương, chồng thì năn nỉ vợ xài, còn con cọp thì muốn giết người. Chỉ một thay đổi nhỏ về hình hài, thân phận là sở thích/sự chán ghét thay đổi hoàn toàn. Nhiều khi chỉ vì một cuộc tình lỡ mà người ta thù một cái gì đó suốt đời...

Tùy thuộc vào túc duyên, khuynh hướng tâm lý, môi trường sống mà mình nặng lòng với cái gì. Khi chết đi mình sẽ trôi về cái bến bờ đó. Khi thích cái gì mà thiếu công đức sẽ đưa chúng ta về cảnh giới tương ứng với cái thích và sự thiếu công đức đó (thích ăn ngon -> ăn tạp, thích mặc đẹp -> chim chóc sặc sỡ). Thích trang trí tường mà nghèo phải ở nhà lá thì chỉ có thể lựa tranh rẻ rẻ về dán, còn giàu thì chuyển qua lựa giấy dán tường, gỗ ốp tường, không cần quan tâm mấy cái tranh kia nữa. Thích mà nghèo thì phải làm sao cho cái thích vừa vặn với cái nghèo, thích + giàu sẽ đi tìm cái thỏa mãn theo hướng khác.

Mọi thứ trên đời này đều do 2 thứ duyên mà có: trợ sinh và trợ lực. Mỗi thứ duyên này lại có 4 trường hợp: A giúp B bằng cách có mặt trước/ sau/ cùng lúc và vắng mặt. Cuối cùng, mọi thứ trên đời đều do duyên mà có và bản thân nó lại giúp trợ sinh trợ lực cho cái khác bằng 4 trường hợp kia...

Buổi sáng đi taxi mà vui vẻ nói cười, cho tài xế thêm ít tiền boa, họ có thể vui vẻ cả ngày nhờ vào cái khởi đầu đó. Mọi thứ nhỏ nhất trên đời đều có thể là điều kiện tạo ra vô vàn những cái khác.

Một chiếc lá, một nụ cười, một ánh mắt đều không phải là chuyện nhỏ...

Tại sao phải học về duyên?

- Để chúng ta thấy được rằng mọi thứ không có gì là quan trọng, mọi thứ nó chỉ là do các điều kiện tác động.

- Để ta sống có trách nhiệm hơn. Không dám cười vô lý, liếc dọc liếc ngang, cản trở trong mọi cử chỉ vì tất cả đều có thể là nguồn cơn của một sự cố, sự kiện nào đó.

- Để có an lạc hiện tại hiện tiền. Bỏ đi ý niệm cho mình là quan trọng. Khả năng bị tấn công của một cây kim nhỏ hơn một cây cột đình. Khi mình thấy mình quan trọng thì dễ bị người ta tấn công, khi thấy mình chỉ là cây kim/sợi chỉ thì khả năng bị tấn công rất ít.

Một bà mẹ có con cái ở khắp 6 tiểu bang, cái "tôi" của bà phải trải khắp 6 tiểu bang đó, nghe thấy tin tức đưa có vụ bắn súng, vụ đụng xe ở đó là run, vì chỗ đó có con cháu mình. => Ý niệm về cái tôi càng nhỏ, càng mỏng, càng đơn giản thì khả năng bị tổn thương của mình ít lại.

Đức Phật dạy một người phải giữ tâm mình trước 6 trần như là nước trên lá sen, gió thổi qua lưới, hạt cải đầu kim... không có chỗ chứa. Người thích được khen -> bị chê sẽ không chịu nổi. Thích được sướng -> lúc khổ sẽ không chịu nổi. Tự tôn tự đại -> bị chê sẽ không chịu nổi... Mà thật ra mình chẳng là gì. Kể cả khi đắc Thánh, sự vĩ đại chỉ vĩ đại khi được lý giải theo hướng nào cụ thể, chứ cũng chẳng là gì để vị đó phải lấy làm tự cao tự đại. Trên đời này chỉ có duy nhất một hạng người đáng để kiêu ngạo, là người không còn sự kiêu ngạo. Cái đẹp nhất của một con người là anh ta không biết rằng mình đẹp.